

2022-10-21

Utbildningsdepartementet

RIOs remissvar på betänkandet ”En modell för att mäta och belöna progression inom sfi” (SOU 2022:17)

RIO inkommer härmed med yttrande över betänkandet ”En modell för att mäta och belöna progression inom sfi” (SOU 2022:17).

Sammanfattning

RIO motsätter sig betänkandets förslag om

- införande av progressionstest och sfi-peng

RIO saknar i betänkandet

- en konsekvensanalys för folkhögskolan

Övergripande kommentar

Svenska för invandrare (sfi) är en del av den kommunala vuxenutbildningen. Men den som har rätt till utbildningen har rätt att i stället, under vissa förutsättningar, delta i motsvarande utbildning på folkhögskola. Folkhögskolans bidrag till språkutveckling är omfattande; utöver sfi erbjuder skolorna även andra kurser där nyanlända ges undervisning i det svenska språket.

Av betänkandet framgår att folkhögskolan betraktas som utbildningsanordnare men inte huvudman.

RIO delar betänkandets skrivningar om behovet av en god genomströmning och ökad kunskap om alla aspekter kring utbildningen.

Vår bestämda uppfattning är dock att detta inte uppnås genom ett progressionstest och en sfi-peng. Redan idag har sfi ett system med kursplaner och betygskriterier. Att skapa ytterligare ett system för att mäta och belöna progression riskerar att göra sfi-verksamheten mer svåröverblickbar.

Verksamheten är i stället i behov av åtgärder som bidrar till en ökad klarhet och tydlighet samt ökade förutsättningar för att kunna bedriva sfi på ett folkhögskolemässigt sätt.

RIOs synpunkter

Folkbildningsrådets kartläggning över sfi på folkhögskola visade att flertalet folkhögskolor bedriver sfi småskaligt med mycket färre deltagare än andra sfi-anordnare. Medan kommunerna hade nästan 500 deltagare per utbildningsanordnare var motsvarande antal för folkhögskolorna strax över 200. Vi hade en högre andel deltagare med kort utbildningsbakgrund och en högre undervisningstäthet, dvs fler närvarotimmar per vecka. Vilket kan återspegla folkhögskolornas höga ambitioner att bedriva sfi folkhögskolemässigt.

Folkhögskolorna har också förmågan att nå kvinnor då vi hade en högre andel än övriga anordnare. Kartläggningen visade att på folkhögskolan var 53 procent kvinnor medan andelen för alla utbildningsanordnare var 51 procent. Detta är särskilt angeläget då utrikes födda kvinnor är en prioriterad målgrupp med tanke på deras ofta svaga ställning på arbetsmarknaden. Vilket regeringen uppmärksammat med pågående utredning och myndighetsuppdrag som syftar till att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Folkhögskolorna kännetecknas av en unik pedagogik med den enskilde deltagaren i centrum. I den mån skolorna har möjlighet att bedriva sfi folkhögskolemässigt, ersättningsnivån från kommunen är en faktor som påverkar detta, känner vi inte igen oss i betänkandets problembeskrivning med för låg individanpassning och avsaknad av vuxenpedagogiska perspektiv och metodik.

Det är därför förvånande att betänkandet saknar en konsekvensanalys för folkhögskolan. Rektor behöver göra en bedömning om det finns särskilda skäl för en elev att inte behöva delta i ett progressionstest eller i någon eller några delar av ett sådant test – en ny arbetsuppgift. Lärare åläggs en omfattande provadministration med bland annat anmälan, kommunikation och introduktion när det gäller respektive elev och testet – nya arbetsuppgifter. Det framgår inte av betänkandet hur detta ska finansieras. Om kommunernas ersättning till folkhögskolorna bör justeras skulle detta rimligen tagits upp i avsnittet "Konsekvenser för kommuner" men så är inte fallet. Det behandlas inte heller som en konsekvens för staten.

Huvudmannen, dvs kommunen ska ansvara för genomförandet av progressionstestet. Kommunen ska alltså tillhandahålla en lokal med nödvändig teknisk utrustning med möjlighet att sitta relativt ostört och en oberoende testledare. Det kommer då uppstå kostnader för kommunen. Ersättning, motsvarande hela kostnaden, föreslås utgå i form av statsbidrag.

Men det ligger nära till hands att anta att det är folkhögskolans lokal med utrustning som ska användas då deltagarna redan befinner sig på plats. Då uppstår kostnader för folkhögskolan men ersättning utgår till kommunen. Eller ska kommunen se till att deltagarna kan ta sig till en kommunal lokal?

En mindre sannolik tolkning av betänkandet skulle då vara att folkhögskolorna är att betrakta som huvudmän. Men av betänkandet framgår att det endast är till kommuner som ersättning ska utgå. Att utredningen endast nämner folkhögskolan som en utbildningsanordnare utan att beröra vilka konsekvenser förslagen får för oss är, för att uttrycka det milt, en brist.

Mäta

Redan idag mäts elevernas kunskaper via obligatoriska nationella prov i sfi. Detta som stöd och underlag för att läraren ska kunna göra en likvärdig och samlad bedömning. Digitaliseringen kan göra att dessa prov utvecklas.

Det till progressionstestet kopplade lärverktyget innebär att eleverna kan träna innan testet. Men risken är att testet endast prövar en mycket begränsad del av språket. Utbildningsanordnare vill få ett bra resultat på testet och tid kommer att läggas på att träna till det, då begränsas undervisningen till det som testet prövar.

Betänkandet lyfter som en nackdel med de nationella proven att koppla ekonomiska incitament till lärares bedömningar. Vilket kan leda till betygsinflation. Men samma princip, om än i annan form, gäller vid en begränsad undervisning enligt ovan. Ekonomiska incitament av det här slaget riskerar leda fel.

Belöna

Resultaten från progressionstesten ska jämföras mellan utbildningsanordnarna. Storleken på ersättningen, sfi-pengen, bestäms sedan av anordnarens position i en ranking. Sfi-pengen, som ska betalas ut utöver befintlig finansiering av sfi, föreslås vara liten, potten ska motsvara 1 procent av de totala kostnaderna för sfi-utbildning i riket. I betänkandet motiveras den låga nivån med att ersättningen ändå blir styrande eftersom marginalerna i verksamheterna är låga.

Sfi-pengen ska hanteras av Skolverket som också ska följa upp och utvärdera ersättningens effekter. Detta kommer sannolikt innebära en ny administrativ hantering för folkhögskolorna då en myndighets uppföljning och utvärdering förutsätter någon form av rapportering från den som bedriver verksamheten.

Grundproblemet här är finansieringen av sfi. Betänkandet motiverar sfi-pengen med redan låga marginaler och att den därför skulle få effekt. Skulle finansieringen stärkas skulle således detta ekonomiska incitament inte behövas. Kommunerna ansvarar för finansieringen men kostnaden för sfi varierar stort mellan kommunerna. Staten ger kommunerna ett inte öronmärkt schablonbelopp för insatser för nyanlända. Målgruppen för sfi är dock inte endast nyanlända. Denna konstruktion påverkar i hög grad förutsättningarna för folkhögskolornas möjligheter att bedriva sfi på ett bra sätt. Kommunernas låga ersättningsnivåer och regelverket för sfi gör det svårt för många folkhögskolor att bedriva sfi på ett folkhögskolemässigt sätt.

Avslutande kommentar

Utbildningsformen folkhögskola är framgångsrik, vi gör såväl mänsklig som samhällsekonomisk nytta. Orsaken står att finna i folkhögskolans särart och tradition; dess frihet.

RIO menar att språkutvecklingen och därmed en god genomströmning skulle gynnas av om möjligheterna och förutsättningarna för att kunna bedriva sfi på ett folkhögskolemässigt sätt ökar. En sådan utveckling skulle vara till gagn för deltagarna.

Stefan Attefall

Ordförande

Olle Westberg

Generalsekreterare